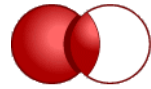

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 221 623, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

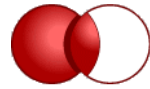
**IZVJEŠĆE
O REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA
na dan 31.12.2004. godine**

**JAVNOG PODUZEĆA “ELEKTROPRIVREDA HZHB” D.D.
MOSTAR**

Sarajevo, studeni 2004. godine

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 221 623, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

**VLADI FBiH
FEDERALNOM MINISTARSTVU ENERGETIKE, RUDARSTVA I INDUSTRIJE FBiH
NADZORNOM ODBORU PODUZEĆA
DIREKTORU PODUZEĆA**

NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju Bilance stanja Javnog poduzeća “ELEKTROPRIVREDE HZHB” D.D. Mostar na dan 31.12.2004. godine, te s njim povezane Bilance uspjeha, Izvješća o novčanim tijekovima i Izvješća o promjenama u kapitalu, prikazanih na stranicama od 1-4. Odgovornost za ova izvješća snosi menadžment Poduzeća. Naša odgovornost svodi se na izražavanje mišljenja o financijskim izvješćima, na osnovu provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, sukladno Zakonu o reviziji budžeta/proračuna FBiH (“Službene novine FBiH“, br.48/99) i INTOSAI međunarodnim revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruži razumno uvjerenje o tome, ima li u financijskim izvješćima značajnih pogrešaka kao i jesu li financijske transakcije izvršene sukladno propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji podkrepljuju iznose i objave u financijskim izvješćima. Revizija je također obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela, vrednovanje sveukupne prezentacije financijskih izvješća kao i ocjenu primjene propisa. Vjerujemo da revizija daje razumnu osnovu za naše mišljenje.
3. Nismo imali dovoljno jasnu i pouzdanu osnovu da u potpunosti bez ikakvih rezervi potvrdimo da su financijska izvješća Javnog poduzeća “ELEKTROPRIVREDE HZHB” D.D. Mostar na dan 31.12.2004. godine, u cjelokupnom predstavljanju objektivna i realna u svim značajnim pitanjima, obzirom da nismo bili u mogućnosti utvrditi jesu li stalna sredstva realno prikazana zbog slijedećeg:
  - **Poduzeće je angažiralo neovisnog procjenitelja koji je tijekom 2004 godine vršio procjenu stalnih sredstava. Cilj ove procjene je bilo utvrđivanje realne vrijednosti stalnih sredstava. Rezultati procjene stalnih sredstava nisu provedeni tijekom 2004. godine, zbog čega vrijednost ove imovine može odstupati od vrijednosti iskazane u knjigovodstvenim evidencijama kao što je pojašnjeno u točki 5.6.**
4. Zbog značajnosti činjenica navedenih u prethodnoj točki nismo bili u mogućnosti formirati mišljenje da li financijska izvješća daju istinit i fer pregled o financijskom stanju Javnog poduzeća “ELEKTROPRIVREDE HZHB” D.D. Mostar na dan 31.12.2004. godine, rezultate poslovanja i novčanih tokova na datum završene godine.
5. Bez daljeg kvalificiranja mišljenja, skrećemo pozornost na slijedeće:
  - **Poduzeće je u procesu kupovine nabavljalo električnu energiju po prosječnoj cijeni od 31,64 EUR/MWh i prodavalo izravnim potrošačima po prosječnoj cijeni od 31,44 EUR/MWh. Cijene izravnim potrošačima su utvrđivane temeljem posebno ugovorenih isporuka. Uprava se obraćala resornom ministarstvu za suglasnost za razliku u cijeni, od kojeg je dobila uputu da predmetnu suglasnost daje Nadzorni**

odbor. Timu za reviziju nisu prezentirane navedene suglasnosti. Uprava Poduzeća je pojasnila da je postupala na naprijed navedeni način u cilju zadovoljenja ugovornih obveza, što je šire pojašnjeno u točki 5.3.

- Značajan iznos nenaplativih tražbina koje su ispravljene u 2004. godini na teret rashoda u iznosu od 17,7 miliona KM (objašnjenje u točki 5.3.1.), što je u navedenom iznosu povećalo troškove poslovanja. Za ispravljene tražbine nije izvršena procjena izvjesnosti naplate niti je izvršen prijenos na sumnjive i sporne tražbine.
- Značajan distribucijski gubitak električne energije, koji je Poduzeće iskazalo u 2004 godini, (objašnjenje u točki 5.3.2.) koji iznosi 21,12%, što je više u odnosu na planirani distribucijski gubitak od 17%.

Zamjenik Generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. ecc.

Generalni revizor

Mr.sc. Ibrahim Okanović, dipl. ecc.

Bilanca stanja		
O p i s	31.12.2004	31.12.2003
IMOVINA		
<i>Dugoročna imovina</i>		
Nematerijalna sredstva	6.848.750	5.932.705
Zemljište i šume	3.387.684	3.287.156
Nekretnine, postrojenja i oprema	736.298.411	746.087.820
Ostala materijalna sredstva	128.863.737	95.410.144
Predujmovi za materijalna sredstva	4.698.941	2.229.085
Udjeli u pravne osobe u grupi	247.139	-
Ostali krediti	1.122.369	1.287.794
Ostala dugoročna ulaganja	834.034	1.007.034
Dugoročna razgraničenja	-	60.392
Kratkoročna imovina		
Zalihe	12.407.563	14.290.101
Tražbine od kupaca	90.396.541	93.042.712
Ostala potraživanja, depoziti i kaucije	3.268.467	2.496.279
Kratkoročna razgraničenja	220	-
Ostali kratkoročni krediti	17.408	17.408
Gotovina i ekvivalenti gotovine	7.901.011	8.299.088
UKUPNO AKTIVA	996.292.275	973.447.718
KAPITAL UKUPNO	762.302.469	758.089.256
Upisani kapital	792.106.743	793.336.744
Druge rezerve	1.230.001	-
Akumulirani dobitak	4.213.213	-
Akumulirani gubitak	35.247.488	35.247.488
OBVEZE	233.989.806	215.358.462
Dugoročne obveze	134.335.628	110.672.103
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	79.312.876	79.671.320
Tekuće obaveze	20.341.302	25.015.039
UKUPNO PASIVA	996.292.275	973.447.718
Izvanbilančna evidencija	383.124.569	383.124.569

Bilanca uspjeha		
Opis	31.12.2004	31.12.2003
Prihodi od prodaje	269.128.405	191.682.418
Troškovi prodaje	249.748.687	185.569.037
Usklađivanje vrijednosti zaliha	11.455	2.833
Dobit od redovne aktivnosti	19.368.263	6.110.548
Prihodi od kamata	108.775	642.594
Prihodi od pozitivnih kursnih razlika	3.193.187	11.450
Ostali prihodi od financiranja	19.842	-
Rashodi od kamata i tečajnih razlika	3.130.245	2.772.471
Dobit/gubitak od finansiranja	191.559	-2.118.427
Prihodi od ostalih aktivnosti	6.718.260	5.853.729
Rashodi od ostalih aktivnosti	20.110.418	45.286.729
Gubitak od ostalih aktivnosti	-13.392.158	-39.433.000
Dobit/gubitak godine	6.167.664	-35.440.879
Porez na dobit	1.850.299	-
Rezultat perioda	4.317.365	-35.440.879
Izvanredni prihodi	12.449	270.114
Izvanredni rashodi	116.601	76.722
Dobit/gubitak od izvanrednih stavki	-104.152	193.392
Neto dobitak/gubitak za razdoblje	4.213.213	-35.247.487

IZVJEŠĆE O GOTOVINSKIM TIJEKOVIMA NA DAN 31.12.2004.GODINE

	Opis	31.12.2004.godine
1	Neto dobitak	4.213.213
2	Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	104.440
3	Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	40.202.442
4	Rashodi (prihodi) od otuđenja materijalnih sredstava	174.600
5	Nerealizirani rashodi(prihodi) kod razmjene valute na tržištu	-3.057.953
6	Ostala usklađivanja za negotovinske stavke	
	Svega 2 do 6	37.423.529
7	Povećanje (smanjenje) zaliha	1.882.538
8	Povećanje (smanjenje) potraživanja	1.873.763
9	Povećanje(smanjenje) unaprijed plaćenih troškova	-220
10	Povećanje (smanjenje) obveza prema dobavljačima	-312.253
11	Povećanje (smanjenje) ostalih obveza	-48.843
12	Povećanje(smanjenje) odgođenih prihoda	-358.444
	Svega 7 do 12	3.036.541
13	A. Neto gotovina dobivena od poslovnih aktivnosti	44.673.283
14	Nabava (prodaja) nematerijalnih sredstava	-916.045
15	Nabava (prodaja) materijalnih sredstava	-26.234.568
16	Stjecanje (otuđenje) udjela u podružnicama	-247.139
17	Nabavka (otuđenje) drugih ulaganja	173.000
18	Dati kredit (povrat kredita) drugim pravnim osobama	179.911
19	Ostali tijekovi od ulagateljskih aktivnosti	-26.864.137
20	B. Neto gotovina korištena u ulagačkim aktivnostima	-53.908.978
21	Primljena pozajmljena sredstva	19.801.037
22	Povrat pozajmljenih sredstava	-10.963.419
23	C. Neto gotovina korištena u ulagateljskim aktivnostima	8.837.618
24	Neto povećanje (smanjenje) gotovine i ekvivalenata gotovine (A+B+C)	-398.077
25	Početno stanje gotovine i ekvivalenata gotovine	8.299.088
26	Konačno stanje gotovine i ekvivalenata gotovine	7.901.011
	Neto povećanje (smanjenje) gotovine na računu i u blagajni (26-25)	-398.077

IZVJEŠĆE U PROMJENAMA U KAPITALU ZA 2004. GODINU

u 000 KM

OPIS	Upisan vlasnički kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak/dobit	Vlastite dionice	Ukupno
Stanje na dan 31.12.2002. godine	791.704		1.188		792.892
Izdavanje dionica					
Neto dobit (gubitak) perioda	64		35.247		35.311
Raspored dobitka/gubitka	1.697				
Stanje na dan 31.12.2003. godine	793.337		35.247		758.090
Povećanje kapitala					
Neto dobit razdoblja			4.213		4.213
Smanjenje vlasničkog kapitala	1.230				
Stanje na dan 31.12.2004. godine	792.107	1.230	31.034		762.303

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINACIJSKIH IZVJEŠĆA
JP «Elektroprivreda HZ HB» d.d. Mostar
za 2004. godinu

1 UVOD

Gospodarsko društvo Javno Poduzeće »Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije, te upravljanje elektroenergetskim sustavom» d.o.o. Mostar je sukladno članku 76. Zakona o gospodarskim društvima i pravomoćnom Rješenju o odobrenju upisa izvršene privatizacije u sudski registar Agencije za privatizaciju u FBiH od 15.01.2004. godine, promijenilo oblik, u dioničko društvo i uskladilo kapital i djelatnost.

Ime tvrtke sada glasi: Javno poduzeće »Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosna» Dioničko društvo Mostar.

Društvo je organizirano sukladno pozitivnim propisima u Federaciji BiH, a njegova djelatnost je: proizvodnja, prijenos i distribucija električne energije, te upravljanje elektroenergetskim sustavom, kupnja, prodaja i razmjena električne energije, projektiranje, izgradnja i rekonstrukcija, te održavanje elektroenergetskih objekata, opreme i uređaja, znanstveno istraživački rad u oblasti energetike.

Unutarnja organizacija Društva utvrđena je Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji, koji se primjenjuje od travnja 2004. godine, a temeljem kojeg strukturu Društva čine organizacijske jedinice: Ured generalnog direktora, Direkcija za proizvodnju električne energije, Direkcija za prijenos električne energije, Direkcija za distribuciju električne energije, Direkcija za investicije –PIU, Direkcija za ekonomske i pravne poslove.

Sa 31.12.2004. godine u Poduzeću je bilo uposleno 1726 uposlenika.

Sjedište Javnog poduzeća je u Mostaru, Mile Budaka 106 A.

2 REZIME

Djelatnost ovog Poduzeća označena je kao poseban društveni interes za područje Federacije BiH.

Cijene za električnu energiju su propisane Tarifnim stavovima za prodaju električne energije na teritoriji FBiH, koje je donijela Vlada FBiH. Po Tarifnim stavovima električna energija se isporučuje svim potrošačima izuzev potrošača na visokom naponu – veliki potrošači. Način isporuke i uvjeti isporuke kao i kalkulacije cijena za potrošače na visokom naponu regulirani su Tarifnim sustavom za prodaju električne energije i Općim uvjetima za isporuku električne energije.

Međutim, člankom 16. stav 3. Tarifnog sustava za prodaju električne energije je predviđeno da isporučilac utvrđuje visinu razlike u cijeni kao i način plaćanja, a prema Metodologiji za utvrđivanje razlike u cijeni električne energije, na koju suglasnost daje Vlada FBiH. Navedenim člankom je utvrđeno da razlika u cijeni predstavlja razliku između cijene električne energije isporučene iz sistema isporučioaca i prosječne cijene električne energije nabavljene od drugih elektroprivreda, industrijskih elektrana i iz uvoza. Predmetna Metodologija i kriteriji za utvrđivanje cijena snabdijevanja električnom energijom nisu doneseni.

Obzirom na navedeno, suglasnosti za razlike u cijeni nisu dobivene od nadležnog resornog ministarstva, koje je dalo uputu da iste daje Nadzorni odbor. Suglasnosti od strane Nadzornog odbora vezano za razlike u cijeni nisu prezentirane timu za reviziju, tako da ne možemo potvrditi postojanje istih.

Nepostojanje Metodologije ima značajan uticaj na poslovanje Poduzeća jer neuređenost ovog područja ima odraza na sustavno formiranje cijena (neadekvatna razlika u cijeni) a samim tim

na prihode Poduzeća. Ovo je izuzetan problem za Upravu, koja je na osnovu naprijed spomenutog poduzimala aktivnosti obraćajući se resornom ministarstvu, ali problem tijekom 2004. godine nije riješen i imao je znatnog uticaja na financijska izvješća.

Na osnovu izvršene revizije za 2004. godinu konstatiramo da je veći dio nedostataka iskazanih u prethodnom Izvješću otklonjen, ali obzirom da je revizija za 2003. godinu završena krajem 2004. godine, pozitivni efekti rezultirati će tek u 2005. godini. Ističemo i dalje probleme koji se pojavljuju prilikom procesa nabave i prodaje električne energije, segment informacione tehnologije je na vrlo niskom nivou i ne pruža dovoljnu podršku poslovnim procesima, dok upravljanje dokumentacijom nije sustavno i adekvatno regulirano.

Gubici u distribuciji su iznosili 21,12% i znatno premašuje planiranu veličinu 17%. Navedeni podatak o gubicima predstavlja pokazatelj koji se godinama planira i prati po istoj metodologiji radi uporednog izvješćivanja, analize i poduzimanja mjera. U tabeli dosadašnjeg praćenja gubitaka nisu uključivani potrošači na 35 kV. Donesene Mjere na smanjenju gubitaka u distribuciji nisu dale očekivane rezultate, a ne postoji ni povratno izvješće o razlozima neostvarenja planirane veličine (17%).

Preduzeće je u revidiranoj kao i u prethodnim godinama vršilo ispravku nenaplativih tražbina (u 2004. godini 17,7 miliona KM je teretilo rashode) što je rezultat loše naplate tražbina i značajno je utjecalo na smanjenje dobiti. Nismo se uvjerali da su prilikom ispravke tražbina iskorištene sve mogućnosti naplate jer nije analitički posmatrana mogućnost naplate niti je izvršena procjena izvjesnosti naplate tražbina. Reprogami obveza nisu dali zadovoljavajuće rezultate.

Pored navedenog Poduzeće ima zaduženje po ino kreditima u ukupnom iznosu od 131,9 miliona KM, a imajući u vidu da slijedeće godine ističe grace period za sve kredite, to će u narednim godinama imati odraza na likvidnost Poduzeća, o čemu bi Uprava trebala povesti računa.

Mi smo ukazali na područja poslovanja koja zahtijevaju značajnije angažovanje kako osnivača tako Nadzornog odbora i menadžmenta Poduzeća, te očekujemo da preporuke date u ovom Izvješću budu implementirane u cilju efikasnijeg poslovanja Poduzeća.

Revizija Poduzeća provodi se drugi put od strane Ureda za reviziju proračuna/budžeta u FBiH. Predmet revizije su financijska izvješća Poduzeća za 2004. godinu, izvršene financijske transakcije iskazane u tim izvješćima, te procjena usklađenosti sa zakonskim propisima.

3 CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj revizije financijskih izvješća je, da omogući revizoru da izrazi mišljenje o tome, jesu li financijska izvješća pripremljena, u svakom značajnom pogledu, sukladno važećoj zakonskoj regulativi. Revizija je planirana i izvršena sa ciljem pribavljanja realne osnove i izražavanja mišljenja o točnosti i korektnosti godišnjih financijskih izvješća.

Poseban naglasak smo stavili na procese koji su ocijenjeni kao značajni za objavljena izvješća (nabava i prodaja električne energije, distributivni gubici, izbor dobavljača, značajne bilančne pozicije: potraživanja, obveze za ino-kredite, troškovi radne snage i rashodi koji su prekoračili planirane, sustav interne kontrole, djelovanje interne revizije), a putem kojih je menadžment trebao osigurati da mu se poslovanje odvija sukladno postavljenim ciljevima i propisima kao i da li financijska izvješća daju pouzdane i točne informacije.

Revizija, također, uključuje davanje preporuka za dalji rad. U revidiranim procesima mogu postojati i drugi propusti koje mi nismo otkrili. Menadžment je zadužen da uspostavi sustav internih kontrola i da nadzire isti čime će se na najbolji način osigurati poslovanje uz poštivanje zakonskih i drugih propisa.

4. PRETHODNE REVIZIJE

Ured za reviziju budžeta/proračuna u Federaciji BiH, drugu godinu vrši reviziju finansijskih izvješća Poduzeća. Fokus ove revizije je 2004. godina kao i implementacija preporuka datih u Izvješću za 2003. godinu.

4.1. Postupanje po preporukama Ureda

Izvješće o provedenoj reviziji finansijskih izvješća za 2003. godinu, dostavljeno je klijentu sredinom siječnja 2005. godine. U Izvješću su date preporuke menadžmentu od strane našeg Ureda za otklanjanje nedostataka glede poslovanja i finansijskih izvješća na osnovu utvrđenih nalaza. Obzirom da je revizija obavljena krajem 2004. godine menadžment je ipak učinio niz aktivnosti na prevazilaženju iskazanih slabosti, dok prave efekte tih mjera možemo očekivati u 2005. godini.

Navodimo područja u kojima je menadžment adekvatno primjenio preporuke:

- Izvršeno je usuglašnje knjigovodstvenog stanja i stanja po popisu na dan 31.12.2004. godine;
- Procjena je izvršena od strane neovisnog procjenitelja i proknjižena u 2005. godini;
- Internim aktima Poduzeća regulirani su troškovi čime je stvorena mogućenost njihovog praćenja i kontrole;
- Ukinut je dodatak za socijalnu sigurnost djelatnicima i ne obračunava se od siječnja 2005. godine;
- Napravljen je plan dinamike priliva i odliva sredstava.

Implementacija naših preporuka nije izvršena u cijelosti, prije svega u dijelu preporuka koje se odnose na unapređenje informacionog sustava koji ne daje odgovarajuću poslovnu podršku menadžmentu i određenim službama; internu kontrolu, visina boda za obračun plaća ne donosi se na bazi analize i procjena parametara uspješnosti poslovanja, nije osigurano praćenje glavnih organizacionih dijelova kao profitnih centara, djelimično je izvršeno dokazivanje vlasništva nad imovinom, određene kategorije rashoda znatno premašuju plan i utrošak u prethodnoj godini (kao naprimjer uredski materijal, zakupnine, reprezentacija, PTT troškovi, komunalne usluge) i nisu pod punom kontrolom menadžmenta.

Gubici u distribuciji su i dalje veliki iako Uprava u Planu poslovanja predviđa smanjenje istih. Međutim, rezultati usvojenog Programa mjera nisu zadovoljavajući.

Rezultati na visoko rizičnom području naplate tražbina iz prethodnih godina nisu dali očekivane efekte.

5 NALAZI I PREPORUKE

5.1. Upravljanje i rukovođenje

Osnivač i vlasnik Poduzeća u 90% iznosu je Vlada FBiH, a istim upravlja 7 člani Nadzorni odbor, kojeg imenuje i razriješava Skupština Poduzeća. Ovlasti i obveze po osnovu državnog kapitala vrši Federalno ministarstvo energetike, rudarstva i industrije FBiH (resorno ministarstvo).

Upravljanje i rukovođenje Poduzećem propisano je eksternim propisima i Statutom Poduzeća, koji je donesen od strane Skupštine Poduzeća 08.03.2004. godine.

Organi upravljanja i rukovođenja Poduzećem, u revidiranoj godini su Skupština, Nadzorni odbor, Uprava Društva (koju čini Generalni direktor) i Odbor za reviziju.

Ističemo da je funkciju Predsjedavajućeg Skupštine i Predsjednika Nadzornog odbora u 2004. godini obnašala ista osoba.

Na prijedlog resornog ministarstva Skupšina poduzeća imenovala je 08.03.2004. godine Nadzorni odbor, čiji način rada je uređen Poslovníkom o radu. Mandat članovima traje četiri godine. Nadzorni odbor imenuje Upravu Poduzeća, nadzire poslovanje Poduzeća, nadzire rad Uprave Poduzeća, usvaja izvješća Uprave Poduzeća o poslovanju, podnosi Skupštini Godišnje Izvješće o poslovanju Poduzeća.

Mandat Generalnog direktora traje četiri godine, a nakon isteka mandata može biti ponovo imenovan na tu funkciju. Direktor je osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje Poduzeća, organiziranje rada i rukovođenje poslovanjem Poduzeća, zastupa Poduzeća i odgovoran je za zakonitost rada Poduzeća, predlaže Plan razvoja i Plan poslovanja i poduzima mjere za njihovo provođenje. Između ostalog, potpisuje ugovore u ime Poduzeća, imenuje i razriješava radnike sa posebnim ovlastima i odgovornostima i ima prava i dužnosti utvrđene zakonom, Statutom, odlukama Nadzornog odbora i drugim aktima Poduzeća. Položaj, ovlasti, odgovornosti i prava Direktora uređuju se Ugovorom između Nadzornog odbora i Direktora.

Ističemo značajnija pitanja vezana za poslovanje revidiranog subjekta, koja je Nadzorni odbor Poduzeća razmatrao tijekom 2004. godine na ukupno održanih 11 sjednica: imenovanje Uprave – Generalnog direktora Poduzeća, usvojena Odluka o razdvajanju i izdvajanju sredstava za prijenos električne energije koja su u vlasništvu Poduzeća, donijeta Odluka o usvajanju elektroenergetske bilance za 2005. godinu, analiza i naplata električne energije i smanjenje gubitaka, te su u svezi s tim utvrđivane mjere za poduzimanje aktivnosti za poboljšanje naplate i smanjenje gubitaka električne energije.

Poduzete aktivnosti menadžmenta nisu rezultirale očekivanim smanjenjem gubitaka u distribuciji i adekvatnom naplatom tražbina iz ranijih godina o čemu će biti riječi u daljem tekstu ovog Izvješća. Plan ukupnih rashoda nije prekoračen, ali su pojedini troškovi ostvareni u većem iznosu od planiranih.

Uprava Poduzeća nema utvrđena rizčna područja poslovanja.

Unaprijediti sustav rukovođenja i upravljanja Društvom u cilju što efikasnijeg rješavanja visokorizičnih područja poslovanja Poduzeća (nabava i prodaja energije, gubici u distribuciji, naplata tražbina iz ranijih godina, određene kategorije izdataka, investicije).

5.2. Financijski plan i planiranje poslovnih aktivnosti

Upravni odbor je 20.02.2004. godine na prijedlog menadžmenta Poduzeća usvojio Gospodarski plan poslovanja za 2004. godinu. **U internim aktima Poduzeća nisu utvrđeni rokovi završetka i usvajanja Plana poslovanja.**

Gospodarski plan Poduzeća je izrađen na temelju usvojene Metodologije izrade Godišnjeg plana za 2004. godinu i Elektroenergetske bilance za 2004. godinu. Postavljeni su slijedeći strateški ciljevi:

- Povećanje ukupne potrošnje od 14% u odnosu na bilancu iz predhodne godine;
- Naplate tražbina iz tekuće godine na razini od 94%;
- Gubici u distribuciji za 2004. godinu su planirani u visini od 17%, a na mreži prijenosa 1,7%.

Utvrđeno je da tijekom 2004. godine ostvareno slijedeće:

- Ostvarena ukupna potrošnja je bila manja od planirane za 6,5%;
- Prema objavljenim podacima u Poduzeću naplata tražbina je bila na nivou plana;
- Gubici u distribuciji su veći od Plana za 4,12%, a na mreži prijenosa su bili na nivou Plana.

Cjelovito Izvješće o realiziranim zadacima iz Akcijskog plana nije sačinjeno, mada su tijekom 2004. godine poduzimane aktivnosti (na bazi prezentirane dokumentacije) u cilju izvršavanja obveza zacrtanih u Akcijskom planu.

Temeljni financijski pokazatelji su planirani kao što slijedi:

Ukupni prihodi	297.948.959 KM (50,1% više u odnosu na 2003. godinu)
Ukupni rashodi	296.606.060 KM (26,9% više nego u 2003. godini)
Bruto dobit	1.342.899 KM

Prihodi su ostvareni u iznosu od 279.180.918 KM ili 6% manje od plana. Rashodi su ostvareni u iznosu od 273.117.406 KM, što je 8% manje od plana, te je Poduzeće iskazalo neto dobit 4.213.213 KM.

Preduzeće je u 2004. godini planiralo i izvršilo investicijska ulaganja prema slijedećem:

Izvor finansiranja	Planirano	Ostvareno	Index
Vlastita sredstva	35.666.431	29.760.852	83,4
Kredit i donacije	45.734.576	31.930.814	69,8
Ostalo	178.000	523.366	294,0
Ukupno	81.579.007	62.215.032	76,3

Iz navedene tabele ističemo da su investicije ostvarene za 23,7% manje u odnosu na planirane. Investicije iz vlastitih sredstava i kredita nisu ostvarene, a detaljnog obrazloženja o razlozima neostvarenja u objavljenim izvješćima nema. Istovremeno prateći izvršenje plana investicija po direkcijama ističemo da je Generalna direkcija imala prebačaj u odnosu na plan za 296,5% ili za 2.965.349 KM. Radi se o započetom Projektu SCADA/EMS, koji se financira iz kredita EBRD i koji je privremeno evidentiran na Generalnoj direkciji, do konačne podjele kreditnog zaduženja na direkcije.

U Planu poslovanja nije iskazan plan naplate tražbina iz ranijih godina kao značajan segment planiranja vezan za specifičnost poslovanja jer su nenaplaćene tražbine sa 31.12.2003. godine iznosile 180 miliona KM.

Iako je ovo visokorizično područje poslovanja i Poduzeće ispravlja svake godine značajan iznos nenaplativih tražbina na teret rashoda, ispravka istih nije planirana u Gospodarskom planu za 2004. godinu.

Revizijom je utvrđeno da Gospodarski plan za 2004. godinu ne sadrži analitički pregled ostalih rashoda, koji predstavljaju značajnu poziciju u strukturi bilance uspjeha (kao npr. ispravka tražbina).

Revizijom smo utvrdili prekoračenje planiranih veličina kod slijedećih pozicija i to: utrošeni uredski materijal 23%, troškovi zakupnina 105%, troškovi reprezentacije 30%, PTT troškovi 36%, komunalne usluge 109%, stručna literatura i naobrazba 57%, doprinos za vodoprivredu 65%, naknada za hidroakumulaciju 19%, ostali troškovi 38%, mada ukupni rashodi ne prekoračuju planirane.

Ističemo da u Gospodarskom planu nije iskazana planska cijena proizvodnje tako da se temeljni pokazatelji planiraju na bazi ukupnih prihoda i rashoda iz prethodnih godina, a ne na temelju troškova proizvedene energije po jedinici proizvoda.

Iz naprijed navedenog, tim za reviziju konstatira da Poduzeće nije realno planiralo pojedine pozicije (npr. investicije, gubitke u distribuciji, ostali rashodi), kao da ni tijekom 2004. godine nije izvršen rebalans Plana iako su postojali razlozi za uravnoteženje obzirom da su bile izvjesne značajne pozicije tijekom godine (povoljni hidrološki uslovi koji su imali odraza na elektroenergetsku bilancu, ispravka nenaplativih tražbina, nerealno planirane investicije, pozitivne tečajne razlike, rashodi financiranja, ostali rashodi).

Predlažemo menadžmentu da realno i sveobuhvatno pristupi planiranju svog poslovanja što je posebno naglašeno u Zakonu o javnim poduzećima koji je već na snazi, te da u slučaju potrebe, a sukladno njegovim ciljevima, revidira i usuglasi Plan poslovanja radi njegovog prilagođavanja kretanjima na komercijalnom tržištu.

Menadžment treba imati svoje procjene naplativosti tražbina što bi trebalo obuhvatiti godišnjim planom jer to su najznačajnije ekonomske koristi koje pritječu u Poduzeće.

Unaprijediti aktivnosti vezano za praćenje izvršenja plana sa akcentom na efikasnost poduzetih mjera za smanjenje gubitaka u distribuciji.

Za troškove koji prevazilaze planirane veličine uspostaviti kontrolu i dovesti ih u planirane okvire.

5.3. Prihodi

U finansijskim izvješćima 2004. godine, ukupan prihod iskazan je u iznosu od 279.180.918 KM, što je manje u odnosu na plan za 6%. dok su prihodi u odnosu na 2003. godinu veći za 41%.

Struktura ostvarenih prihoda je slijedeća:

Vrsta prihoda	Ostvareno 2003	Planirano 2004	Ostvareno 2004	Indeks 4/2	Indeks 4/3
1	2	3	4	5	6
I Poslovni prihodi	197.536.147	297.098.959	275.859.114	140	93
1.1. Prihodi od prodaje el.energije	188.614.153	291.448.959	266.013.579	141	91
-Distribucija i ostali potrošači na 35 kV	137.588.446	164.481.579	139.434.300	101	85
-Petrošači na 110/220 KV i ostali	51.025.707	126.967.380	126.579.279	248	100
1.2. Prihodi od prodaje usluga i ostali prihodi	8.921.994	5.650.000	9.845.535	110	174
II Prihodi od financiranja	924.158	850.000	3.321.804	359	391
UKUPAN PRIHOD (I+II)	198.460.305	297.948.959	279.180.918	141	94

Osnovni prihod ostvaruje se od prodaje električne energije u unutarnjem i vanjskom prometu sa ukupnim učešćem od 95,3%.

Značajno povećanje prihoda od prodaje električne energije je uzrokovano povećanjem proizvodnje usljed povoljnih hidroloških uvjeta.

Najveći dio iskazanih prihoda od prodaje usluga i ostalih prihoda odnosi se na izradu elektroenergetske suglasnosti, nove priključke, izlaske na teren uslijed kvarova u iznosu od 3.114.826 KM. Ostali prihodi se odnose na prihode od donacija iskazane po računovodstvenom standardu FBiH 20 u iznosu od 5.080.645 KM.

Prihodi od financiranja u iznosu od 3.321.804 KM se najvećim dijelom odnose se na pozitivne tečajne razlike u iznosu od 3.193.187 KM. **Obračun tečajnih razlika obuhvata kumulativne tečajne razlike od 01.01. 2003. – 31.12.2004. godine.**

Struktura potrošnje od 3.351,78 GWh je slijedeća: bruto distribucija je snabdijevana sa 1.459,22 GWh, izravni potrošači 1.829,44 GWh, za crpni rad PHE Čapljina 3,95 GWh, a gubici u prijenosu su bili 59,17 GWh.

Prihodi od prodaje distributivnim potrošačima (kućanstva i ostali potrošači na 35 kV) su iznosili 139.434.300 KM, što je **za 15% manje** u odnosu na plan za 2004. godinu.

Cijene za električnu energiju za kućanstva su propisane Tarifnim stavovima za prodaju električne energije na teritoriji FBiH. U strukturi potrošnje električne energije učešće kućanstava je 34,5%. Ovakva struktura potrošnje nepovoljno utiče na poslovanje Poduzeća zbog poteškoća u naplativosti, većih gubitaka energije kao i većih troškova održavanja.

Prihod od prodaje električne energije za izravne potrošače planiran je temeljem posebnih isporuka i planirane cijene od 35 EUR/MWh.

Prihodi od prodaje izravnim potrošačima su iznosili 126.579.279 KM, što je na razini plana za 2004. godinu.

Cijene izravnim potrošačima su utvrđivane temeljem posebno ugovorenih isporuka i cijena (Aluminij, Elektrobosna, Željeznice FBiH) budući da tijekom 2004. godine nije postojala Metodologija za utvrđivanje razlike u cijeni električne energije.

Na upućene zahtjeve Poduzeća za suglasnosti za razliku u cijeni za izravne potrošače Federalno ministarstvo energetike, industrije i rudarstva je davalo upute da predmetne suglasnosti daje Nadzorni odbor. Timu za reviziju nisu prezentirane navedene suglasnosti.

Revizijom je utvrđeno da je u 2004. godini najznačajnijem izravnom potrošaču «Aluminiju» Mostar isporučena električna energija u količini od 1.824.919,8 MWh u vrijednosti 57.367.203 EUR ili 112.200.496 KM, što daje prosječnu cijenu od 31,44 EUR/MWh.

Na osnovu raspoloživa dokumentacije prema kojoj se Poduzeće obraćalo resornom ministarstvu za suglasnosti na razliku u cijeni između cijene po kojoj je kupljena električna energija i cijena po tarifnim stavovima ističemo da je električna energija prvenstveno nabavljena radi prodaje najvećem izravnom potrošaču «Aluminiju» Mostar.

Na temelju toga smo provjerili rashod po osnovu nabavljene energije. Poduzeće je tijekom 2004. godine nabavilo električnu energiju od više dobavljača ukupno 1.951.882 MWh, po prosječnoj cijeni od 31,98 EUR/MWh, što ukazuje da nije postignuta adekvatna ekonomska cijena.

Smatramo da odnos cijena po kojima je vršena nabava od 31,98 EUR/MWh i prodaja električne energije 31,44 EUR/MWh ne zadovoljava princip ekonomičnosti i najpovoljnije “vrijednosti za novac”.

Nakon ponovljena dva natječaja za nabavku električne energije gdje se nije prijavio dovoljan broj ponuđača, zatražena je suglasnost od Vlade Federacije BiH za provođenje postupka izravne pogodbe na način i po postupku propisanim Uredbom o postupku nabave roba, vršenja usluga i ustupanja radova.

Vlada FBiH je 23.12.2003. godine donijela Odluku o davanju suglasnosti za provođenje postupka izravne pogodbe. Navedenom Odlukom je data suglasnost za nabavku količine električne energije od 1.264.545 MWh procijenjene vrijednosti od 89,03 miliona KM.

Pošto se »Aluminij« obratio sa zahtjevom za dodatnom količinom električne energije, te je potrebno bilo nabaviti dodatnih 1.098.000 MWh, za koje nije tražena suglasnost Vlade FBiH. Navedena nedostajuća količina je riješena nabavkom 687.337 MWh i plasiranjem vlastitih viškova ukupne količine 410.663 MWh.

Zbog značajnosti navedenog nalaza tražili smo pismeno obrazloženje od odgovornih osoba.

Prema pismenom obrazloženju odgovorne osobe u Poduzeću izravni potrošači koriste takozvanu «band» energiju, to jest svakodnevnu energiju od 0 do 24 sata, tako da je prema nabavci «band» energije od 1.855.349 MWh plaćeno 58.698.642 EUR i proizilazi da je prosječna cijena nabavljene električne energije za izravne potrošače iznosila 31,64 EUR/MWh. U obrazloženju se dalje navodi da se prilikom isporuke izravnim potrošačima koriste i vlastiti viškovi kojih je prema priloženom dokumentu isporučeno 446.540 MWh u ukupnoj vrijednosti 11.936.014 EUR po prosječnoj cijeni 26,73 EUR/MWh.

Prema tome, zbroj ovih količina nabavljene električne energije i vlastitih viškova proizvodnje raspoloživih za plasman je bilo 2.301.889 MWh u vrijednosti od 70.634.656 EUR po prosječnoj cijeni 30,69 EUR/MWh.

Navedeno obrazloženje može se donekle razumjeti obzirom na slijedeće činjenice:

- Da ne postoji Metodologija i kriteriji za utvrđivanje cijena snabdijevanja električnom energijom;

- Da ne postoji zvanična kalkulacija cijene električne energije u Poduzeću;
- Suglasnosti za razlike u cijeni nisu dobivene od nadležnog organa sukladno članku 16. Tarifnog sustava za prodaju električne energije;
- Da zakonski nije decidno uređen pravo prioriteta na kupovinu električne energije po cijeni iz vlastite proizvodnje i postupanje u slučajevima isporuke «miješane energije» (iz vlastite proizvodnje i nabavljene od drugih dobavljača).
- Visoki predstavnik je 31.12.2003. godine donio Zakon o primjeni tarifnog sustava za električnu energiju, po kojem je Elektroprivredno društvo dužno da ponudi, a domaća kompanija dužna da prihvati tarifu utvrđenu važećim zakonom i podzakonskim aktom;
- Da sukladno Zakonu o električnoj energiji nisu određeni kvalificirani kupci (kupci koji mogu slobodno izabrati dobavljača električne energije) i nekvalificirani kupci (kupci koji se snabdijevaju po tarifnim stavovima);

Tim za reviziju ističe da ne postoje adekvatno uređene interne procedure koje bi regulirale procese nabave i prodaje električne energije, a koje direktno utiču na ostvarivanje ukupnog prihoda, ali treba istaći da ne postoji odgovarajuća podrška i instrukcije od strane osnivača Poduzeća. U takvim okolnostima menadžment Poduzeća je poduzimao aktivnosti vezane za nabavku i prodaju električne energije, onako kako je smatrao da je u najboljem interesu za Poduzeće.

Tijekom revizije utvrdili smo da Elektroprivreda HZHB sa ostalim ponuđačima praktikuje posudbu električne energije i o tome postoje zapisnici sa 31.12.2004. godine o datoj i primljenoj energiji na posudbu. Međutim, ove transakcije značajne vrijednosti (Poduzeće potražuje po osnovu posudbe sa 31.12.2004. godine 23,3 GWh što vrijedi na tržište 1,4 miliona KM), nisu knjigovodstveno evidentirane niti uređene internim aktima.

Zbog svega što smo naprijed naveli, preporučujemo da se oblast prodaje i nabave električne energije ustroji na efektivan i transparentan način uz podršku osnivača i nadležnih institucija kako bi se postizali planirani finansijski rezultati. To podrazumijeva da značajno ojačate kontrolu nad prihodima i procesima usko vezanim uz iste, čime bi postigli razumnu sigurnost da se ovaj proces odvija na najučinkovitiji način za Poduzeće.

Posudbu električne energije urediti internim aktima i knjigovodstveno evidentirati.

5.3.1. Tražbine

U bruto bilanci tražbine od kupaca po osnovu isporučene energije sa 31.12.2003. godine su iznosila 180.175.779 KM, dok je stanje istih sa 31.12.2004. godine iznosilo 192.114.231 KM i veća su za 6,6%.

Starosna struktura tražbina sa 31.12.2004. godine je slijedeća:

Ročnost	Iznos u KM
Do 15 dana	13.522.878
Do 30 dana	14.824.847
Od 30 do 90 dana	14.118.536
Od 90 do 180 dana	10.775.265
Od 180 do 360 dana	19.809.509
Od 1 do 3 godine	59.812.106
Preko 3 godine	59.251.090
U K U P N O.	192.114.231

Iz navedene tabele uočljiva je nepovoljna starosna struktura tražbina jer preko 1 godine starosti ima 119,1 miliona KM, čiji je stupanj naplate veoma neizvjestan.

U finansijskim izvješćima tražbine od kupaca (ispravljene na teret rashoda poslovanja kumulativno iz ranijih godina) sa 31.12.2003. godine su iznosila 93.042.712 KM, dok je stanje istih sa 31.12.2004. godine iznosilo 90.396.541 KM i manja su za 2,8%.

Tijekom 2004. godine nije vršen prijenos na sumnjive i sporne tražbine, niti na ovoj poziciji ima uopće iskazanih tražbina.

Prema računovodstvenim standardima tražbine se mogu smatrati sumnjivim i spornim već nakon isteka ugovorenog roka naplate, bilo da kupac nije u mogućnosti platiti ili da plaćanje uslovljava ili osporava zbog nekih drugih razloga, a za priznavanje istih nije dovoljna njihova osnovanost nego i izvjesnost pritjecanja ekonomskih koristi – naplate.

Politika otpisa i ispravke tražbina nije regulirana u Poduzeću. U praksi se vodi načelna politika ispravke tražbina koje zastarijevaju za 1 godinu (kućanstva) i tražbine koje zastarijevaju za 3 godine (ostala potrošnja).

U 2004. godini povećani su rashodi i to za ispravku tražbina u iznosu od 17.711.527 KM, što su potraživanja starija od 1 godine. Tražbine su ispravljene na temelju knjigovodstvene evidencije prema starosti dospjeća.

Ističemo da nije izvršena procjena izvjesnosti naplate tražbina. Odgovorna osoba u Poduzeću je pismeno obrazložila zbog čega se ne radi procjena izvjesnosti naplate tražbina. Kao razlozi su navedeni: visoke nenaplaćene tražbine iz prethodnih perioda, nepovoljna starosna struktura, velik broj podnesenih tužbi zbog duga za električnu energiju kao i sporost lokalnih sudova u rješavanju istih, te potpisivanje ugovora o reprogramu. Dalje se navodi da proračunski korisnici i komunalna poduzeća neredovno ispunjavaju svoje obveze, što otežava izradu procjene izvjesnosti naplate.

Uvjerili smo se da u Sektoru za opskrbu postoje razne evidencije u vezi tražbina koje bi služile kao temelj procjeni, ali treba poduzeti konkretne aktivnosti u smislu kvalitetne uporabe ovih informacija u funkciji realne procjene izvjesnosti naplate.

Kao jedan od značajnih instrumenata na kome bi se temeljila procjena bilo bi reprogramiranje dugova što je Poduzeće i počelo implementirati. Na temelju Odluke Vlade FBiH o izmjenama i dopunama Odluke o utvrđivanju modela za reprogramiranje tražbina elektroprivrednih poduzeća iz FBiH, od određenih kategorija korisnika isporučene električne i toplinske energije, dospjelim dužnicima je omogućeno plaćanje dugova od 12 do 60 rata. Kao rezultat navedene Odluke su reprogramirani dugovi u iznosu oko 10 miliona KM, ali prema izjavi odgovornog lica, što potvrđuje priložena dokumentacija, nije postignuta zadovoljavajuća razina naplate prema ugovorima o reprogramiranju duga.

Vlada FBiH je donijela Odluku o davanju suglasnosti za reprogramiranje duga po osnovu isporučene električne energije za «Elektrobosna – N» Jajce u iznosu od 17.630.374,35 KM na 120 mjesečnih rata. Uvidom u dokumentaciju, tim za reviziju konstatira da dužnik neredovno izmiruje svoje obveze utvrđene navedenom Odlukom i da «Elektrobosna – N» Jajce sa 31.12.2004. godine duguje Poduzeću 22.631.435 KM, dok je početni saldo sa 01.01.2004. godine bio 21.077.121 KM, što ukazuje da dug raste u 2004. godini za 7,4%.

Po godišnjem obračunu izvršen je otpis tražbina u iznosu od 2.462.189 KM (za kućanstva 2.388.914 KM, a za ostale potrošače 73.275 KM). Otpis je izvršen na osnovu Odluke Nadzornog odbora, a na prijedlog Komisije za popis sumnjivih i spornih tražbina. Najznačajniji iznos otpisanih tražbina (2.039.856 KM) odnosi se na tražbine koje su utužene, a odnose se na stanove koji su vlasnicima vraćeni u posjed.

Prezentiran je dio konfirmacija koji su postignute sa dužnicima koji duguju značajnije iznose, s tim da na konfirmaciji od 17.12.2004. godine, koja se odnosi na «Aluminij» Mostar je osporen iznos od 809.001,83 KM. Pošto nije došlo do međusobnog usuglašenja navedenog iznosa dugovanja, Poduzeće je tužilo u 2005. godini «Aluminij» Mostar za osporeni iznos.

Timu za reviziju je prezentiran pregled utuženih potrošača kao što slijedi:

Utuzenja do 2004. godine 13.935 utuženih	ukupan iznos duga 59.186.782 KM
Utuzenja u 2004. godini 6.112 utuženih	ukupan iznos duga 10.163.812 KM

Ne postoji evidencija o efektima - naplati utuženih tražbina.

Da bi uprava postigla razumnu sigurnost da se poduzimaju potrebne radnje od strane uposlenih potrebno je da uredi ove procese svojim pravilima. Uvođenje pravila postupanja u izvođenju poslovnih procesa je obaveza uprave, a to vezano za navedene procese znači uređenje naplate pruženih usluga, utuženje i procijenjivanje naplate tijekom godine.

Posebnu pažnju posvetiti rješavanju problema naplate i napraviti procjenu izvjesnosti naplate tražbina, te na osnovu procjene poduzimati aktivnosti.

Doraditi Pravilnik o računovodstvu sukladno naprijed navedenim nalazima i pojačati kontrolu nad propisanom procedurom.

5.3.2. Gubici u distribuciji

Jedan od procesa na koji smo posebno obratili pozornost pri reviziji, a koji direktno utiče na rezultate poslovanja, su gubici u distribuciji. Ovo je značajan problem jer su distributivni gubici daleko veći od međunarodnih standarda. **Na kraju 2001. godine gubici su iznosili 27% ili 312 GWh, u 2002. godine stopa distributivnih gubitaka iznosila je 24,4% ili 281 GWh, a tijekom 2003. godine ukupni gubici u distribuciji su bili 274 GWh ili 22,62%.**

U ožujku 2003.godine donesen je plan Mjera za smanjenje gubitaka i one su klasificirane prema vrsti gubitaka.

Navedeni Program mjera je odredio nositelje aktivnosti i rokove i usvojen je Odlukom Upravnog Odbora.

Revizijom je utvrđeno da su u 2004. godini ostvareni ukupni gubici u distribuciji od 258 GWh. Obzirom da je preuzeta električna energija za period I-XII 2004. godine 1.222.952 MWh, a fakturirana električna energija za I-XII 2004. godine 962.333 MWh, znači da su procentualno iskazani gubici bili 21,12%. U odnosu na 2003. godinu kada su gubici u distribuciji iznosili 22,62%, to je poboljšanje za 1,50%, ali još nedovoljno prema planiranom gubitku od 17% iskazanom u Gospodarskom planu za 2004. godinu.

Prema Županijama distributivni gubici su bili slijedeći:

Hercegovačko Neretvanska Županija	23,18%
Zapadno Hercegovačka Županija	22,31%
Herceg-Bosanska Županija	18,47%
Srednje-Bosanska Županija	19,52%
Posavska Županija	16,56%

U 2004. godini Gospodarskim planom gubici su bili planirani po stopi od 17%. Imajući u vidu prosječnu prodajnu cijenu u Distribuciji od 12,97 pf/KWh, realiziranjem takvog plana finansijski rezultat bi bio povoljniji za oko 6,4 miliona KM.

Iako u Direkciji distribucije postoji stalno tabelarno praćenje procenta gubitaka, uočili smo da ne postoji cjelovito povratno izvješće sa analizom (ne)ostvarenja planiranih aktivnosti na smanjenju gubitaka kako i potpun analitički osvrt na ostvarene gubitke u distribuciji (21,12%). Na naprijed navedeno smo Vam već ukazivali u prethodnom izvješću i mišljenja smo da nema značajnijih pomaka.

Međutim, u dokumentu Svjetske banke vezano za analize elektroprivredne djelatnosti navodi se da gubici u distribuciji iznose 17,8%, što je rezultat različitog pristupa i metodologije iskazivanja, po kojoj se prodaja na 35 KV takođe smatra distribucijskom prodajom. Respektujući ovaj podatak, ipak ističemo da je jedini relevantan pokazatelj gubitaka u distribuciji onaj bez 35 KV, jer prodaja na 35 KV de facto nema gubitaka i u poslovnom smislu nije adekvatan pokazatelj upravi.

Gubici nastali u Direkciji prijenosa su iznosili 1,75% i veći su za 0,05% u odnosu na plan, što se može ocijeniti prihvatljivim.

Uprava Poduzeća je donijela u 2005. godini Program mjera za smanjenje gubitaka u Distribuciji električne energije koji bi trebao rezultirati značajnijim smanjenjem gubitaka što će imati odraza na financijska izvješća i rezultat.

Očekujemo značajniji angažman uprave Poduzeća na provođenju novog Programa mjera, konstantno praćenje i traženje povratnih informacija o poduzetim mjerama, te analizu razloga neučinkovitosti poduzetih aktivnosti.

Ustrojiti jedinstvenu Metodologiju praćenja gubitaka u distribuciji.

5.4. Rashodi

5.4.1. Troškovi radne snage

U revidiranoj godini na ime bruto plaća uposlenim isplaćeno je ukupno 34.716.544 KM, dok su naknade plaća uposlenim ostvarene u iznosu 5.946.052 KM. Na ime naknada po osnovu rada (topli obrok, regres, prijevoz i ostale naknade) isplaćeno je ukupno 6.492.624 KM.

Ovi troškovi čine 18,88% ukupnih troškova poslovanja i utvrđeni su aktima koja reguliraju plaće i naknade.

Na dan 01.01.2004. godine u Poduzeću je bilo uposleno 1739 djelatnika, a 31.12.2004. godine bilo je 1726 djelatnika, što znači da je broj uposlenika smanjen za 13 ili 0,75%. Ovo smanjenje broja djelatnika rezultat je nastojanja Poduzeća da sukladno planu restrukturiranja i privatizacije elektroenergetskog sektora u BiH smanji broj djelatnika. Višak zaposlenih Nadzorni odbor Poduzeća rješava donošenjem Odluke o provođenju poticajnih mjera za sporazumni prestanak ugovora o radu uz adekvatne otpremnine i po tom osnovu ugovor o radu je raskinulo 30 uposlenika.

Navedeno ukazuje da se politika smanjenja uposlenih veoma sporo i nedovoljno realizira.

Revizijom smo obuhvatili planske veličine plaća, realnost tih veličina, poštivanje propisanih procedura kod isplate plaća, utvrđivanje vrijednosti boda i utvrdili slijedeće:

- a) Na snazi je Pravilnik o unutarnjoj organizaciji Poduzeća, čiji sastavni dio je organizacija i sistematizacija poslova. Tim aktom je predviđeno 2.020 izvršilaca, od kojih je popunjeno 1.726, dok je planom bilo predviđeno 1769 uposlenih.
- b) Temelj za isplatu plaća je Pravilnik o plaćama iz lipnja 2004. godine prema kojem vrijednost boda za obračun plaće utvrđuje Generalni direktor za svaki mjesec na temelju Gospodarskog plana Poduzeća, a sukladno ostvarenim rezultatima poslovanja. Također, u okviru naprijed navedene vrijednosti boda i ostvarene naplate, Direktor distribucije utvrđuje vrijednost boda za obračun plaće u Distribuciji uz suglasnost Generalnog direktora.

Revizijom je utvrđeno da uz odluke o mjesečnim vrijednostima boda na razini Poduzeća nije priložena popratna dokumentacija kojom bi se potvrdilo da su prilikom određivanja boda uzimani u obzir relevantni parametri (ostvareni prihodi, rast rashoda, naplata, gubici u distribuciji, ostali faktori koji značajno utiču na financijski rezultat).

- c) Revizijom plaća utvrđeno je da se mjesečno redovno isplaćuju stimulacije za 19 rukovodnih djelatnika na temelju Odluke o utvrđivanju plaća rukovoditelja u Poduzeću. Uz obračun plaće priložen je spisak djelatnika i u pravitku data izvješća za svakog od rukovoditelja sa ocjenom uspješnosti od strane Generalnog direktora. **U listopadu 2004. godine je po ovom osnovu isplaćeno neto stimulacija u iznosu od 19.634 KM, a da za iste nema potpuno razrađenih kriterija za obračun stimulacije.**
- d) Obračun dodatka za socijalnu sigurnost u iznosu od 42,50 KM po uposleniku, za životno osiguranje je isplaćivano tijekom cijele 2004. godine, a ukinut je po dopisu Generalnog direktora (po preporuci datoj u Izvješću o reviziji za 2003. godinu).

Vrijednost boda i stimulacije mogu se utvrđivati samo na osnovu pokazatelja uspješnosti poslovanja i potpuno utvrđenih kriterija.

5.4.2. Ostali rashodi

Ostvareni su u odnosu na planirane više za 8.017.414 KM. Pošto struktura ostalih rashoda u Gospodarskom planu za 2004. godinu nije navedena, to mi ne možemo dati detaljniju ocjenu na kojim analitičkim pozicijama je došlo do prekoračenja.

Navedena prekoračenja nisu dovoljno obrazložena u Izvješću o poslovanju za 2004. godinu.

Utvdili smo:

- Da su troškovi reprezentacije iznosili 327.801 KM. **Planirano je da će se potrošiti 252 hiljade KM, tako da je indeks ostvarenja 130%. Za osobe sa ovlastima u ugovorima o radu navedno je da imaju pravo na reprezentaciju bez utvrđenog iznosa raspolaganja. Uočeno je nepotpunost dokumentacione osnove za nastanak pojedinih troškova reprezentacije. Ističemo značajne račune koji se odnose na troškove seminara SCADA u iznosu od 23.927 KM, reprezentacija na ime poklona u iznosu od 25.661 KM, kao i najveću stavku u okviru troškova reprezentacije vezane za proslavu otvaranja HE Peć Mlini. Ove troškove Poduzeće nije uredilo internim aktom u 2004. godini. Uz suglasnost Nadzornog odbora u travnju 2005. godine donesen je Pravilnik o korištenju sredstava reprezentacije, koji bi dosljednom primjenom i kontrolom trošenja sveo ove troškove u realne okvire.**
- Na troškove službenih putovanja potrošeno je ukupno 565.991 KM, te obzirom da je bilo planirano 545.000 KM ostvareno je prekoračenje od 4%. **Revizijom smo provjerili dokumentacionu osnovu u Direkciji prijenosa za dio službenih putovanja i utvrdili da se putni nalozi ne numeriraju, ne navode se datumi pravljanja, da se ne prave u propisanim rokovima niti se na istim prave izvješća o obavljenom poslu. Na ovu slabost nepravilno likvidirane dokumentacije smo ukazali i u prethodnoj reviziji.**
- Na poziciji doprinosa koji ne ovise o poslovnom rezultatu evidentirani su izdaci za potrebe Sindikata u iznosu od 55.000 KM. **Navedena isplata je vršena na osnovu Ugovora o reguliranju međusobnih prava i obveza između Poduzeća i Nezavisnog sindikata uposlenika Poduzeća. Obzirom da navedena izdvajanja Sindikatu nisu predviđena Kolektivnim ugovorom i Zakonom o radu, a suprotna su Zakonu o donacijama preduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom u FBiH, kao takva nemaju zakonskog osnova.**
- Na ime troškova reklame i propagande potrošeno je ukupno 265.166 KM, a Gospodarskim planom bilo je predviđeno 259.000 KM, te je indeks ostvarenja 102%. Na navedenoj poziciji metodom uzorka pronašli smo isplate Udruzi za zaštitu od mina 10.000 KM (ugovor o

sufinanciranju projekta), Nogometnom klubu Široki brijeg iznos od 10.000 KM, Olimpijskom komitetu BiH u iznosu od 7.000 KM, Pučkoj kuhinji Mostar u iznosu od 10.000 KM, Matici Hrvatskoj Mostar u iznosu od 15.000 KM. Navedeni izdaci su nastali na temelju sklopljenih ugovora o reklamiranju potpisanih od strane Generalnog direktora, kojem je Nadzorni odbor Zaključkom od 18.12.2003. godine dao ovlaštenje da može potpisati ugovore o reklamiranju do 200.000 KM. **U Poduzeću se ne vrši izvješćivanje o efektima izvršenih promidžbenih aktivnosti, odnosno pritjecanju ekonomskih koristi za Poduzeće.**

- **Na ime troškova zakupa Poduzeće je isplatilo u revidiranoj godini 496.396 KM, što je u odnosu na plan od 242.000 KM veće za 105%.** Najveći dio ovih troškova se odnosi na zakupninu kapaciteta za prijenos električne energije po ugovoru sa Hrvatskom Elektroprivredom d.d. Zagreb.
- **PTT troškovi su premašili planirane za 273.692 KM ili za 36%. U 2004. godini nije bilo ograničenja troškova za fiksne telefone.**
- Troškovi goriva su se kretali u okviru planiranih veličina. Prezentirana je evidencija o potrošnji goriva po pređenoj kilometraži po automobilu, što znači da postoji adekvatna kontrola o utrošku.
- Naknade članovima Nadzornog odbora u 2004. godini su iznosile 137.893 KM (u iznos su uključeni pripadajući porezi). Obzirom da Odbor ima 7 članova, prosječna bruto naknada po članu je iznosila 19.699 KM. Isplate su vršene na temelju Odluke o utvrđivanju polaznih osnova za sklapanje ugovora donesene od strane Skupštine Društva. Oblast oko isplate naknada nadzornim odborima od strane osnivača nije adekvatno uređena, te je ostavljena mogućnost poduzećima da uređuju isplate na različite načine.

Troškove reprezentacije svesti u planirane okvire i dosljedno primjenjivati Pravilnik o korištenju sredstava reprezentacije i plaćati račune isključivo po odobrenju i ovjeri nadležne osobe. Ukoliko se očekuje veći izdatak reprezentacije tijekom godine treba napraviti realan proračun troškova po vrsti i nosiocima u cilju pune kontrole.

Ustrojiti knjigu putnih naloga i blagovremeno ih pravdati uz potpuno izvješće o svrsi službenog puta. Potrebno je osigurati dosljednu primjenu Zakona o donacijama poduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom u FBiH i preispitati isplate Sindikatu.

Analizirati efekte nastalih izdatak u svrhu reklamiranja i ako oni ne daju odgovarajuće rezultate u funkciji poboljšanja naplate i smanjenja gubitaka, preispitati svrhu ovakvih transakcija. Sačiniti Program marketinških aktivnosti u funkciji postizanja što boljeg financijskog rezultata u interesu Poduzeća.

U cilju racionalizacije PTT troškova donijeti Naputak o korištenju fiksnih telefona.

Osnivač i većinski vlasnik bi trebao pokrenuti inicijativu da se zakonski uredi oblast isplata članovima Nadzornog odbora.

5.5. Izbor dobavljača

Poduzeće je u 2004. godini realiziralo investicionih ulaganja u vrijednosti od 62.215.032 KM i nabavke putem Komercijalne službe prema slijedećem pregledu:

Postupak i metode nabavki	Broj zaključenih ugovora	Vrijednost nabavki u KM
Javno nadmetanje	74	13.807.876
Aneksi	19	184.696
Nadmetanje po pozivu	10	148.809
Izravna pogodba	17	139.317
Članak 2. Uredbe (bez primjene Uredbe)	4	48.571
Ukupno	124	14.329.269

Predmetom revizije nisu bili tenderi za investiciona ulaganja izvršeni preko Jedinice za implementaciju projekta (PIU-a), a koja su financirana iz inokredita. Prezentirano je Izvješće vanjskog

revizora vezano za finansijski dio ovog projekta, dok informacije o detaljnijoj reviziji nabavki nismo dobili. Naime, zajmodavac prati određene faze nabavki putem monitoringa i daje odobrenja za daljnu aktivnost. Napominjemo da se ove vrste nabavki obavljaju po posebnim procedurama koje propisuje zajmodavac.

Revizorski tim je provjerio procese nabavki putem Komercijalne službe kod slijedećih tendera: brojila električne energije; elementi rasvjete i instalacije; energetska kablovi do 35 kV; betonski stupovi; kablanski snopovi; uredski namještaj, izolatori; brojila; putnička vozila; sofverska oprema; računalna oprema; mjerna vozila; nabavka goriva; promidžbeni materijal; optički kabel; upravljačko signalni kabeli; instalacijski materijal.

Ukupna vrijednost navedenih nabavki je iznosila 5.219.168 KM, tako da je sveobuhvatnost revizije nabavki 36,4%.

Revizijom nabavke goriva konstatirano je da su najpovoljniji ponuđači izabrani krajem 2004. godine, tako da najveći dio godine nije bio pokriven nabavkama provedenim sukladno Uredbi o postupku nabavke robe, vršenju usluga i ustupanja radova. U takvim uvjetima nabavka je vršena od većeg broja različitih dobavljača.

Nabavke su bile uređene internim aktima Poduzeća.

Kod postupka javnog nadmetanja nismo uočili značajnijih nepravilnosti i nedostataka i možemo istaknuti da u Poduzeću postoji sustavni pristup u procesu provođenja procedura nabavki utvrđenih Uredbom.

Uočili smo da Pravilnik o nabavi robe, vršenju usluga po posebnim metodama donesen od strane Generalnog direktora nije definirao robe po vrijednosti na koje se ne primjenjuje Uredba o postupku nabavke robe, vršenju usluga i ustupanju radova, a članak 1. nije konzistentan sa člankom 2. stavak 3. Uredbe jer izuzeće od primjene Uredbe dovodi u vezu sa metodama ograničenog nadmetanja.

S tim u vezi ističemo da je po navedenom Pravilniku izvršena nabavka ukupne vrijednosti 48.571 KM putem Komercijalne službe. Pored toga u Direkciji prijenosa je izvršena nabavka metodom izravne pogodbe telekomunikacijske opreme u iznosu 14.996 KM iako je ova vrsta robe definirana internim aktom odnosno izuzeta od primjene Uredbe.

I pored ograničenja utvrđenih Uredbom za nabavku po pozivu za robe i radove (do 50.000 KM) Poduzeće je u 2004. godini izvršilo nabavku po navedenoj metodi u ukupnom iznosu 148.809 KM. Također, vrijednost ugovora sklopljenih po metodi izravne pogodbe iznosila je 139.317 KM, iako Uredba daje mogućnost nabavke iznosa do 15.000 KM.

U Direkciji proizvodnje su takođe izvršene nabavke za robe, radove i usluge, gdje smo pregledali dokumentaciju vezanu za provođenje nabavki u ukupnom iznosu od 2.768.804 KM.

Nemamo primjedbi na provedenu proceduru koja se generalno provodi sukladno Uredbi. Istakli bi da se dinamika izvršenje Ugovora nedovoljno prati kada je u pitanju završetak posla utvrđen ugovorom kao i da se ne primjenjuje institut naknade štete i penali u slučaju kašnjenja.

Pregledom registra potpisanih ugovora u Direkciji proizvodnje utvrđeno je da su u 2004. godini zaključeni ugovori po postupku izravne pogodbe i nadmetanja po pozivu u ukupnoj vrijednosti 227.535 KM, što obzirom na odredbe Uredbe koje reguliraju visinu nabavki po metodama ograničenog nadmetanja, premašuju dozvoljene limite.

Prezentiran je akt Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije broj 06-18-2360/03 od 09.03.2004. godine kojim je utvrđena lista roba, usluga i radova posebne namjene, interesa i okolnosti, koji su izuzeti od primjene Uredbe za Javno Poduzeće «Elektroprivreda HZHB» Mostar. Ova lista je bila važeća do donošenja nove Uredbe 27.06.2004. godine, kojom se oslobađanje od primjene vrši jednokratno i iznimno.

Na osnovu navedenog tim za reviziju ne može potvrditi usuglašenost nabavki izvršenih metodom izravne pogodbe i metodom po pozivu i postupanje po članku 2. stavak 1. tačka 6. zbog:

- Nepravilnog tumačenja članka 2. stav 3. Uredbe što se odrazilo na doneseni Pravilnik, po kojem je vršena nabavka.
- Ne postoji analitička evidencija izvršenih nabavki u Komercijalnoj službi prema Listi roba, usluga i radova posebne namjene (sa periodom primjene budući da je ova mogućnost prestala važiti 27.06. 2004. godine).
- Izvršenih nabavki po posebnim metodama unutar Poduzeća, a izvan Komercijalne službe.

Tim za reviziju posebno naglašava da Poduzeće u 2004. godini nije imalo sustavno definiranu funkciju nabavki u okviru organizacione strukture niti razgraničenje nadležnosti i ovlaštenja u procesu provođenja nabavki, što je rezultiralo naprijed navedenim nepravilnostima.

Uprava Poduzeća bi trebala u narednom periodu aktivno sudjelovati u kontroli provođenja važećih propisa vezanih za izbor i realizaciju ugovora izabranih ponuđača. Skrećemo pažnju na novi Zakon o javnim poduzećima u kome je to posebno naglašeno kao dužnost uprave.

Definirati funkciju nabavki u okviru organizacione strukture i jasno razgraničiti nadležnosti i ovlaštenja u procesu provođenja nabavki između organizacionih jedinica.

5.6. Zaštita imovine

U finansijskim izvješćima sa 31.12.2004 godine, Poduzeće je iskazalo sadašnju vrijednost stalnih sredstava u iznosu od 875,3 miliona KM. Promjene koje su se dešavale na stalnim sredstvima tijekom revidirane godine prikazujemo slijedećim pokazateljima

u 000 KM

O p i s	Nematerij. ulaganja	Zemljište	Građevine	Oprema	Investicije u tijeku	Ukupno
Nabavna vrijednost						
Stanje 01.01.2004	2.477	3.287	1.062.839	437.907	101.012	1.607.522
Povećanje u 2004. god.	283	106	22.794	14.126	61.956	99.265
Smanjenje u 2004. god	173	5	11.443	2.931	27.581	42.133
Stanje 31.12.2004.	2.587	3.388	1.074.190	449.102	135.387	1.664.654
Akumulirana amortizacija						
Stanje 01.01.2004.	2.154	0	474.562	280.096	0	756.812
Amortizacija za 2004.	264	0	24.086	15.957	0	40.307
Otuđenja, rashod.	100	0	5.301	2.406	0	7.807
Stanje 31.12.2004	2.318	0	493.347	293.647	0	789.312
Neto knjigovodstvena vrijednost						
Stanje 31.12.2004.	269	3.388	580.843	155.455	135.387	875.342
Stanje 31.12.2003.	323	3.287	588.277	157.811	101.012	850.710

Na temelju datog pregleda uočljivo je da investicije u tijeku značajno rastu u odnosu na prethodnu godinu, što je rezultat specifičnosti djelatnosti Poduzeća koje traži dugoročnije investiranje. Sa stanovišta pritjecanja ekonomske koristi i vezivanja sredstava ističemo da investicije rastu u 2004. godini za 34,3 miliona KM i nema srazmjernog prenošenja na upotrebu, koje bi donijelo ekonomsku korist.

Revizijski tim je konstatirao da je ispoštovana procedura oko popisa imovine i obveza, što znači da su formirane sve popisane komisije.

Upravni odbor je usvojio Pravilnik o popisu sredstava i izvora sredstava iz listopada 2004. godine, po kojem je izvršen popis. Sukladno tome Središnja komisija je napravila Elaborat o popisu koji je 10.02.2005. godine usvojen na sjednici Nadzornog odbora.

Tim za reviziju je utvrdio da je sa 31.12. 2004. godine izvršeno usuglašenje knjigovodstvenog stanja i stanja utvrđenog popisom, ali za utvrđene utemeljene popisne razlike u Izvješću nisu data detaljna obrazloženja. Zbog toga je tim za reviziju provjerio zbirne preglede po popisu i stanja po bilanci, utvrdio da su razlike navedene u Elaboratu točne, a kroz intervju sa odgovornim dobio obrazloženje da su popisne razlike rezultat naknadno proknjižene dokumentacije koja nije bila raspoloživa za vrijeme popisa.

Odlukom Upravnog odbora iz 2001. godine utvrđeno je da se amortizacija obračunava po stopama iz nomenklature pravocrtnom metodom.

Obračunata amortizacije u financijskim izvješćima prikazana je u iznosu od 40.306.882 KM, koja je usuglašena sa popisom.

U 2004. godini Poduzeće je iskazalo kapitalizaciju kamata u iznosu od 1.955.198 KM u Direkciji proizvodnje za plaćene kamate koje se odnose na Hidroelektranu Rama i Hidroelektranu Peć Mlini. Poduzeće u Računovodstvenim politikama nije definiralo priznavanje troškova pozajmljivanja sukladno računovodstvenom standardu FBiH 23.

Tijekom 2004. godine rađena je procjena stalnih sredstava Poduzeća od strane neovisnog procjenitelja.

Rezultati procjene dati u Izvješću sa mišljenjem procjenitelja od 28.06.2005. godine, su knjigovodstveno iskazani na način da je uvećan kapital na poziciji rezervi za 538,3 miliona KM tek u 2005. godini, čime je ispoštovana preporuka Ureda za reviziju iz prethodnog Izvješća, što će doprinijeti realnijem i fer iskazivanju vrijednosti stalnih sredstava.

Međutim, pošto navedena procjena nije iskazana u financijskim izvješćima za 2004. godinu, to izražavamo rezervu na poziciji stalnih sredstava i povezanih transakcija.

U Elaboratu o popisu jasno navesti i detaljno obrazložiti popisne razlike sa konstatacijom da je izvršeno usuglašenje.

Uprava treba da predvidi uticaj izvršene procjene na financijska izvješća naročito kroz troškove uvećane amortizacije.

Sukladno računovodstvenom standardu FBiH 23 Poduzeće bi trebalo da u Računovodstvenim politikama definiira priznavanje troškova pozajmljivanja (kapitaliziranje kamate).

Napraviti dinamiku prenošenja investicija u tijeku sukladno realnim rokovima zavšetka kako bi se pritjecanje ekonomskih koristi od ulaganja moglo inkorporirati u plan i poslovnu politiku Poduzeća.

5.6.1. Obveze

Obveze na 01.01.2004. godine su u bilanci stanja iznosile 215.317.431 KM, a sa 31.12.2004. godine 233.958.852 KM i veće su za 8,5%.

Struktura obveza je slijedeća:

- Dugoročni krediti	131.966.534 KM
- Odgođeni prihodi - donacije	79.168.015 KM
- Ostala dugoročna razgraničenja	144.861 KM
- Ostale dugoročne obveze	2.369.094 KM
- Tekuće obveze	20.300.443 KM
- Ostala kratkoročna razgraničenja	9.905 KM

Najznačajniji porast obveza u odnosu na prethodnu godinu od 22% ili 29.764 hiljada KM iskazan je na poziciji obveza po dugoročnim kreditima za investicije.

Dugoročni krediti predstavljaju obveze kako slijedi:

Davalac kredita	Iznos kredita 31.12.2004.god. u 000 KM	Razdoblje otplate	Kamatna stopa	Status kredita
FAD Spanish government	36.000	2014-2034	0.3%	završen
EBRD No 599	4.761	2002-2012	6,475%	u otplati
IDA No.3071-BOS	10.181	2003-2017	1,25%/2,50 %	završen
IDA No.3534	6.699	2006-2020	0,75%	u implem.
EBRD No.891	2.435	2005-2015	promjenjiva	u implem.
EIB No.20.785	35.204	2006-2020	promjenjiva	u implem.
ZABA d.d. Zagreb	4.661	2004-2010	EURL+4,9%	u otplati
ZABA d.d.	22.276	2004-2012	EURL+3,5%	u otplati
ZABA d.d.	7.391	2004-2010	7,5%	u otplati
Unikredit Zagrebačka banka	2.358	2005-2009	7,5%	završen
Ukupno	131.966			

Ukazujemo da svi navedeni krediti dospijevaju sa anuitetima na plaćanje u slijedećoj godini i Uprava bi trebala u svom Planu poslovanja voditi računa o tome.

Poduzeće je prezentiralo starosnu strukturu obveza prema dobavljačima na dan 31.12.2004. godine, koje iznose 13.093.205 KM, od čega 10.671.008 KM ili 81,5% predstavlja obveze do 30 dana.

6. Interna kontrola

U 2004. godini u Poduzeću na poslovima interne kontrole radila su dva uposlenika dok institut interne kontrole kao zasebne službe nije funkcionirao. Interna kontrola za svoj rad je bila odgovorna Generalnom direktoru, čime je ograničena njena neovisnost.

Interna kontrola je svoj rad usmjerila na slijedeća područja rada: kontrola finansijsko-računovodstvenih funkcija, kontrola upravljačkih funkcija i kontrola izvršnih funkcija Poduzeća.

Timu za reviziju je prezentiran Program rada interne kontrole u 2004. godini kao i Izvješće izvršenim kontrolama u 2004. godini u kojem je dat osvrt na područja u poslovanju Poduzeća koja su bili predmet kontrole. Program rada je realiziran kroz 17 zapisnika u kojima je dat prikaz uočenih propusta te prijedlozi i mjere za poboljšanje. **Interna kontrola u 2004. godini nije realizirala postavljene Plan odnosno predmetom kontrole nisu bili određeni segmenti poslovanja, koji će biti prioriteti u 2005. godini.**

Na temelju raspoložive dokumentacije i revizije na temelju koje smo ocjenjivali pouzdanost i sposobnost interne kontrole koliko je sposobna da spriječi i otkrije pogreške u finansijskim izvješćima, uvjerali smo se da je interna kontrola imala ograničeno djelovanje bez procjene rizika. Konstatirano je također da doneseni programi naplate na razini županijskih Distribucija daju male učinke. Navedenom problemu naplate tražbina posvećeno je vrlo malo pažnje bez sustavnog pristupa rješavanju ovog vrlo značajnog i rizičnog područja u Poduzeću.

Zaključili smo, da interna kontrola postoji kao dio sustava internih kontrola, ali nedovoljno efikasno, funkcionalno i preventivno u funkciji menadžmenta.

U 2005. godini je donesen Pravilnik o internoj kontroli Poduzeća koji između ostalog predviđa da interna kontrola vrši neovisnu procjenu svih poslovnih funkcija i procjenu rizika. **Smatramo da bi procjena rizičnih područja u poslovanju Poduzeća (prodaja i nabava električne energije, gubici,**

tražbine) i djelovanje u tom pravcu, u velikoj mjeri poslužilo rukovodnim strukturama da se osiguraju od rizika, nedozvoljenih radnji koje mogu imati posljedice na efikasnost izvođenja poslovnih operacija, zakonitosti u izvršavanju planiranih operacija kao i pouzdanosti u izvješćivanju.

Iako je u 2004. godini sustav internih kontrola podignut na viši nivo donošenjem većeg broja akata po preporuci iz Izvješća o reviziji za 2003. godinu, uočili smo da značajna područja u Poduzeću nisu uređena adekvatnim procedurama (kupovina i prodaja električne energije, upravljanje dokumentacijom, metodologija planiranja, računovodstvene politike, nabava roba i usluga, obračun stimulacija).

Sukladno postojećem Zakonu o javnim poduzećima osigurati od strane Uprave i Nadzornog odbora kontrolu provođenja važećih zakona, pravilnika i propisa te ustrojiti interni nadzor.

Unaprijediti sustav interne kontrole i procedure u funkciji prodaje i nabave električne energije i funkciji nabave roba i usluga.

Kako bi se unaprijedio sustav interne kontrole donijeti nedostajuća akta i ažurirati postojeća.

7. Računovodstvo

Računovodstveni sustav u Poduzeću temelji se na Zakonu o računovodstvu i računovodstvenim načelima i standardima.

Pravilnik o računovodstvu Poduzeća donesen je u listopadu 2004. godine i njime se uređuje vrsta i sadržaj knjigovodstva, vođenje poslovnih knjiga, usklađivanje knjigovodstvenih evidencija, procjena bilančnih pozicija, odgovornost za računovodstvo.

Revizijom je utvrđeno da se evidentiranje poslovnih promjena vrši na razini direkcija s tim da se evidencija u Sektoru distribucije prenosi i na niže razine - županije i radne jedinice, a u Sektoru proizvodnje na razine hidroelektrana. Zbog toga se u Poduzeću vodi četrdeset glavnih knjiga bez automatske konsolidacije financijskih pokazatelja.

Financijski podaci iz analitičkih evidencija, u računovodstvenu sintetiku prenose se ručno, a obrada uplata za potrošnju električne energije vrši se naknadno (batch obrada).

Konsolidirana izvješća, sintetička bruto bilanca, ne iskazuju prenešena početna stanja kao poseban podatak potreban za kvalitativnu analizu poslovanja, kontrolu i donošenje poslovnih odluka menadžmenta.

U Poduzeću nisu donesena pravila kojima bi se utvrdilo kretanje dokumentacije i način upravljanja dokumentacijom.

Revizijom su utvrđeni nedostaci u računovodstvenom sustavu Poduzeća koji su uglavnom rezultat nepotpunih i nejasnih računovodstvenih politika.

Računovodstvena funkcija nije organizirana i uređena internim aktima kako bi na vrijeme i pouzdano dala potrebne informacije Upravi za odlučivanje.

Kao primjer nedostataka na ovom planu ističemo:

- ◇ **Ne sačinjava se kalkulacija cijene koštanja u proizvodnji, prijenosu i distribuciji. U računovodstvu se ne vrši obračun proizvodnje električne energije i nema vrijednosnog iskazivanja sukladno računovodstvenom standardu FBiH 2 Zalihe stav 7. Troškovi konverzije (proizvodnje). Nije donesen interni akt niti su računovodstvenim politikama definirani direktni, te opći i varijabilni troškovi i ključ za njihovu raspodjelu.**
- ◇ **Kad su u pitanju zalihe sirovina i materijala ističemo da je krajem 2004. godine saldo zaliha iznosio 12,4 miliona KM, a krajem 2003. godine 14,3 miliona KM, što ukazuje na značajan iznos sredstava na zalihama i spor koeficijent obrta, što bi zahtijevalo procjenu zaliha sukladno računovodstvenom standardu FBiH 2, koja nije rađena u Poduzeću.**

- ◇ **Politika otpisa i ispravke tražbina nije regulirana Pravilnikom o računovodstvu Poduzeća. Ne vrši se prijenos na sumnjive i sporne tražbine istekom ugovorenog roka plaćanja.**
- ◇ **U računovodstvenim politikama nije definirana provedba računovodstvenog standarda FBiH 23 Troškovi pozajmljivanja, tako da ne možemo potvrditi kapitalizaciju troškova koja je iskazana u Direkciji proizvodnje, a opisana u dijelu ovog Izvješća Zaštita imovine.**

Kao veoma značajno, napominjemo da menadžment nije osigurao putem računovodstvenog sustava vođenje glavnih organizacionih dijelova kao profitnih centara.

Posebno ističemo da informacijski sustav nije dovoljna podrška Upravi i uposlenim u cilju donošenja poslovnih odluka i efikasnijeg poslovanja.

Doraditi računovodstvene politike u dijelu primjene računovodstvenih standarda.

Ustrojiti knjigovodstveno vođenje troškova konverzije (proizvodnje) na bazi utvrđenih cijena koštanja proizvodnje, prijenosa i distribucije.

Preporučujemo uvođenje računovodstvenih evidencija, koje omogućavaju pravovremene informacije u vidu konsolidacija na nivou direkcija i Poduzeća u cjelini. Ustrojiti praćenje finansijskih pokazatelja Poduzeća po principu upravljačkog računovodstva.

Kreirati takav IT sustav koji će biti efikasna poslovna podrška upravi i uposlenim.

8. KOMENTAR

U ostavljenom roku Javno poduzeće “ELEKTROPRIVREDA HZHB” D.D. Mostar se očitovalo aktom broj I-6174/2005 od 19.12.2005. godine na Nacrt Izvješća o reviziji finansijskih izvješća za 2004. godinu.

U navedenom aktu su data obrazloženja za nalaze navedene u revizorskom Izvješću, koja su već tijekom revizije prezentirana timu za reviziju.

Uz očitovanje je priložen obračun izdatih zaliha po prosječnim cijenama i uporedba sa vrijednošću izdatih zaliha po FIFO metodi, što je trebalo biti sastavni dio obrasca Porezna bilanca. Navedeni obračun je sastavljen po preporuci tima za reviziju koja je data tijekom revizije.

Vežano za navod u očitovanju da je ispravka nenaplativih tražbina planirana u Gospodarskom planu za 2004. godinu, tačno je da su ostali rashodi planirani u iznosu od 12.221.060 KM, ali nije izričito i realno planirana pozicija ispravke nenaplativih tražbina iako predstavlja značajan iznos koji opterećuje poslovanje Poduzeća.

Ne možemo prihvatiti obrazloženje dato za primjenu Uredbe o postupku nabavke robe, vršenju usluga i ustupanju radova, koji se odnosi na prekoračenje iznosa nabavki po metodama ograničenog nadmetanja, jer smatramo da se limiti utvrđeni Uredbom odnose na ukupne godišnje nabavke.

Vežano za popratni dopis Nezavisnog sindikata uposlenika Elektroprivrede HZHB – Mostar gdje se traži mišljenje Ureda za reviziju budžeta/proračuna u FBiH, navodimo da se iz sredstava Poduzeća Sindikat može financirati samo dosljednom primjenom članaka 78., 79. i 80. Kolektivnog Ugovora o pravima i obvezama poslodavaca i uposlenika u oblasti elektroprivredne djelatnosti u Federaciji BiH.

Positivnim smatramo poduzete mjere od strane menadžmenta, čiju realizaciju ćemo pratiti.

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo osoblju Poduzeća koje je bilo angažirano tijekom revizije na korektnoj i profesionalnoj suradnji.

Viši revizor:
Ismeta Junuzović

Tim za reviziju:
Nedžad Redžep
Dijana Šutalo